

NAUCZYCIELU DOBRY

Nowy sposób przygotowania do Pierwszej Komunii Świętej

Zespół autorski:

ks. prob. Marcin Węclawski, Beata Nadolna, Anna Kokot

Święty Wojciech
wydawnictwo

Spis treści

- I. Wprowadzenie 5
- II. Nowa metoda duspasterska 7
 - Kiedy posłać dziecko do Pierwszej Komunii Świętej? 7
 - Kto najlepiej przygotowuje dziecko? 9
- III. Zadania dla proboszcza 12
 - Indywidualna rozmowa rodziny z księdzem – na wstępie przygotowań 12
 - Katechezy dla rodziców głoszone przez księdza i katecheza poprzez liturgię 12
- IV. Katechezy w małych grupach prowadzone przez katechistów 16
 - Dlaczego mała grupa? 16
 - Dlaczego świeccy katechiści? 17
 - Owoce nowej metody 17
 - Czy to jest możliwe? 19
- V. Jak przeprowadzać spotkanie z rodzicami 20
 - Wskazówki ogólne 20
 - Terminy i tematy spotkań z rodzicami 22
 - Przebieg i plan każdego spotkania 22
 - Plan spotkania z rodzicami: 23
 - Wskazania dotyczące realizacji spotkania katechisty z rodzicami: 23
- VI. Konspekty katechez i praktyczne rady dla rodziców 25
 - Spotkanie pierwsze 26
 - Spotkanie drugie 31
 - Spotkanie trzecie 37
 - Spotkanie czwarte 43
 - Spotkanie piąte 50

Spotkanie szóste	57
Spotkanie siódme	65
Spotkanie ósme	72
VII. Karty pracy: Propozycje wspólnej pracy rodziców z dzieckiem	78
Spotkanie pierwsze	79
Spotkanie drugie	82
Spotkanie trzecie	86
Spotkanie czwarte	89
Spotkanie piąte	94
Spotkanie szóste	99
Spotkanie siódme	107
Spotkanie ósme	112
VIII. Aneks 1: Sakrament pokuty dziecka przed Pierwszą Komunią Świętą	117
IX. Aneks 2: Duchowość dziecka komunijnego	121

I. WPROWADZENIE

Jednym z najważniejszych zadań stojących przed duszpasterzami i rodzicami jest przygotowanie dzieci do Pierwszej Komunii Świętej. Chrystus pragnie, byśmy przyjmowali Go w Eucharystii, byśmy otwierali się na Jego miłość i nieustannie posilali się Chlebem Żywym – pokarmem nieśmiertelności. Byśmy dzięki zjednoczeniu z Nim doszli do osobistej świętości. Chrzt, Eucharystia, związany z nią sakrament pokuty i bierzmowanie to sakramenty inicjacji chrześcijańskiej. Nie ma pełni życia chrześcijańskiego bez tych sakramentów. Każdy ochrzczony w Kościele katolickim ma prawo i obowiązek przyjmowania Komunii Świętej. Kościół rzymskokatolicki domaga się świadomego przyjmowania Ciała Chrystusa i odpowiedniego przygotowania przed przyjęciem pierwszej i każdej Komunii Świętej. Kościoły wschodnie zachowały pierwotną praktykę chrześcijańską udzielania Komunii Świętej niemowlętom i małym dzieciom bez ich pełnej świadomości.

Oficjalne wypowiedzi naszych biskupów, jak również doświadczenia wielu duszpasterzy, katechetów i rodziców pozwalają dostrzec niewystarczalność katechezy prowadzonej w szkole. Przekaz żywej wiary może dokonywać się we wspólnocie kościelnej. Taką wspólnotą nie jest klasa szkolna. Jest nią przede wszystkim Kościół Domowy – rodzina, dalej parafia. Wobec postępującej niewiary wśród wielu rodzin, a jednocześnie zwiększającej się liczby katolików świadomie praktykujących, rodzi się pytanie o właściwy wiek i sposób przygotowania rodziców i ich dzieci do uroczystości Pierwszej Komunii Świętej. Niniejsza publikacja jest jedną z propozycji odpowiedzi na te pytania. Jest propozycją duszpasterską większego zaangażowania rodziców do tego ważnego dzieła przez przesunięcie akcentu z pracy z dziećmi na katechezę ich rodziców. Jest też zachętą do innego spojrzenia na to wielkie i niezmiernie ważne zadanie duszpasterskie, jakim jest wprowadzenie w pełnię życia sakramentalnego. Znajdziemy w niej opis działań, które może podjąć duszpasterz, i konspekty katechez prowadzonych przez katechistów z rodzicami dzieci.

Oddajemy do rąk księży, rodziców i katechistów nowe opracowanie pomocy duszpasterskiej *Nauczycielu dobry*. Obecne wydanie uwzględnia

uwagi korzystających z wydania pierwszego, z roku 2018. Autorzy starali się też uwzględnić zmiany, jakie nieustannie zachodzą w świadomości rodziców i dzieci. W tym wydaniu połączony został zeszyt dla rodziców z zeszytem dla katechistów. Tytuł opracowania nawiązuje do rozmowy Chrystusa z bogatym młodzieńcem (zob. Ewangelia wg św. Marka 10,17).

Obyśmy przez gorliwą pracę i otwarcie na Ducha Świętego stali się dobrymi nauczycielami dla dzieci przygotowujących się do Pierwszej Komunii Świętej.

II. NOWA METODA DUSZPASTERSKA

Dlaczego nowa metoda? Potrzebujemy nawrócenia duszpasterskiego. Świat nieustannie się zmienia – nie możemy więc tkwić w metodach i schematach, które obecnie się już nie sprawdzają.

Katecheza szkolna – i w praktyce uznanie jej jako najważniejszego elementu przygotowania do inicjacji sakramentalnej dziecka – jest obecna w duszpasterstwie zaledwie od 1803 roku (Austria). Proponujemy nową metodę przełamującą zwyczaje praktykowane przez dziesiątki lat. Jawi się ona jako odpowiedź na niewielką owocność katechezy szkolnej i postępujące trudności w jej organizowaniu i prowadzeniu. Jednocześnie jest to metoda stara, bo sięgająca sposobu głoszenia Ewangelii przez Chrystusa i później przez wiele wieków chrześcijaństwa. Tą dawną, a zarazem nową, metodą jest katechizacja rodziców i maksymalne włączenie ich w katechizację własnych dzieci – w formie tzw. katechezy domowej.

Kiedy postać dziecko do Pierwszej Komunii Świętej?

Trzeba postawić najpierw pytanie o wiek przyjmowania przez dzieci Pierwszej Komunii Świętej. Wskazania Konferencji Episkopatu Polski ustalają go na trzecią klasę szkoły podstawowej, to znaczy wiek 8–9 lat. Wynika to przede wszystkim ze względów katechetycznych. Wśród odpowiedzialnych za katechezę panuje przekonanie, że w praktyce niemal cały ciężar przygotowania dzieci do pełnego udziału we Mszy Świętej spoczywa na duszpasterstwie parafialnym i katechezie szkolnej – chęć możliwie długiego oddziaływania katechetycznego na dzieci podyktowała takie rozwiązanie. Ciągłe też pokutuje przekonanie o konieczności zdobycia przez dziecko odpowiedniej wiedzy przed przyjęciem sakramentów. Samo w sobie jest ono słuszne, ale wiedza religijna nie oznacza wiary i nie jest naszym celem osiągnięcie dobrych

wyników w znajomości katechizmu. Wiara wyrasta z modlitwy i udziału w liturgii. Można odnieść wrażenie, że w naszych czasach bardziej celem stała się katecheza sama w sobie niż jej owoc – sakramenty święte i żywa wiara. Wiara nasza jest rozumna i do świadomego przeżycia sakramentu pokuty i Eucharystii potrzebny jest pewien zasób wiedzy oraz zdolności intelektualnej. Błędem jest jednak przesadne akcentowanie wiedzy i urządzanie dzieciom egzaminu poprzedzającego spowiedź i Komunię Świętą. Często przywoływany argument: „czy takie małe dzieci rozumieją, czym jest Eucharystia?” jest argumentem chybnym. Wszyscy: dorośli i dzieci stajemy wobec tajemnicy, której nigdy na ziemi nie zrozumiemy. Tu trzeba wiary serca. Taką właśnie żywą wiarę mają odpowiednio formowane dzieci.

Obecna w Polsce w wielu parafiach praktyka duszpasterska stoi w sprzeczności z obowiązującym w Kościele Prawem Kanonicznym. Kodeks Prawa Kanonicznego mówi o odpowiedzialności moralnej człowieka do siódmego roku życia (możliwość popełnienia grzechu ciężkiego przez dziecko – kanon 97). Choć prawo Kościoła nie podaje wprost wieku, w którym dzieci mają przyjąć Najświętszy Sakrament, to zaznacza jednak wyraźnie że: „jest obowiązkiem (...), ażeby dzieci, po dojściu do używania rozumu, zostały odpowiednio przygotowane i jak najszybciej¹ posiliły się tym Bożym pokarmem” (kanon 914) i:

dzieci wtedy można dopuścić do Komunii Świętej, gdy posiadają wystarczające rozeznanie i są dokładnie przygotowane, tak by stosownie do swojej możliwości rozumiały tajemnicę Chrystusa oraz mogły z wiarą i pobożnością przyjąć Ciało Chrystusa” (kanon 913).

Oficjalna interpretacja tego kanonu mówi o siódmym roku życia². Ponieważ mamy do czynienia z człowiekiem, który rozwija się indywidualnie, trzeba przyjąć ten wiek jako pewne uśrednienie. Obecnie widzimy konieczność bardziej indywidualnego podejścia duszpasterskiego do każdego człowieka, także do dziecka przed Pierwszą Komunią Świętą. Jesteśmy świadkami coraz szybszego dojrzewania intelektualnego dzieci. Skoro w wieku przedszkolnym

.....

¹ Podkreślenie własne.

² Zob. *Kodeks Prawa Kanonicznego – Komentarz*, Wolters Kluwer, Kraków 2011.

uczą się języka angielskiego i obsługi komputera, są tym bardziej zdolne, aby poprzez odpowiednio prowadzoną katechezę przygotować się do przyjęcia sakramentów. Są rodziny o bardzo wysokim poziomie duchowym, które zapewniają właściwe przygotowanie dziecka do przyjęcia sakramentów, i są rodziny bardzo zaniedbane religijnie, których dzieci nie powinny być dopuszczone do Eucharystii we wspomnianym wyżej wieku.

Na podstawie wieloletnich doświadczeń z całą pewnością stwierdzamy: dziecko pięcio- czy sześćoletnie po odpowiednim przygotowaniu może zgodnie z wymaganiami Kościoła godnie przyjmować Komunię Świętą. Nie mówimy tu o przywileju dla dziecka, ale o prawie dziecka i prawie rodziców do sakramentów w wieku lat siedmiu, a w myśl wskazań św. Piusa X i św. Jana Pawła II o prawie do Komunii Świętej przed siódmym rokiem życia³. Nie wymieniamy tu owoców duchowych takiego rozwiązania – są oczywiste.

Kto najlepiej przygotowuje dziecko?

Zwyczaj, przyjęty nie tylko w Polsce, powierza przygotowanie dziecka do sakramentu pokuty i Eucharystii księdzu proboszczowi, który jest odpowiedzialny za zorganizowanie katechezy szkolnej i parafialnej. W tym działaniu wspierają księdza katecheci i katechetki. Takie rozwiązanie wydaje się zasadą nienaruszalną.

Tymczasem inne wskazania odnajdujemy w Kodeksie Prawa Kanonicznego z roku 1983. Jeszcze raz odwołajmy się do kanonu 914:

Jest przede wszystkim obowiązkiem rodziców oraz tych, którzy ich zastępują, jak również proboszcza troszczyć się, ażeby dzieci, po dojściu do używania rozumu, zostały odpowiednio przygotowane i jak najszybciej posiliły się tym Bożym pokarmem, po uprzedniej sakramentalnej spowiedzi.

.....
³ Dekret *Quam singulari* wydany z polecenia św. Piusa X, 08.08.1910.

Św. Jan Paweł II: Przemówienie do duchowieństwa Tarnów, 10.06.1987; Katecheza sro-
dowa 17.08.1994, „L'Osservatore Romano” 11/94; *Wstańcie, chodźmy!* Wydawnictwo
św. Stanisława Biskupa, Kraków 2003, s. 83.

I interpretacja tego przepisu:

Obowiązek przygotowania dziecka do Komunii Świętej spoczywa na rodzicach, a jedynie pomocniczo na proboszczu. Zdanie proboszcza przeważa w podejmowaniu decyzji negatywnej o niedopuszczeniu do Pierwszej Komunii Świętej, jeśli brak odpowiedniego przygotowania. Niemniej jednak proboszcz nie może odmówić, jeśli rodzice – których obowiązek jest pierwszorzędny – przedstawią swe dziecko odpowiednio przygotowane⁴.

A więc zasadą Kościoła nie ma być katecheza parafialna i szkolna, ale katecheza domowa, rodzinna. Katecheza szkolna i przyparafialna jest bardzo ważnym uzupełnieniem, ale tylko uzupełnieniem, i ma funkcję pomocniczą. O wierze i formacji religijnej dziecka decydują rodzice. To jest ich obowiązek i ich prawo wynikające z powołania do rodzicielstwa i z sakramentu bierzmowania. Dlatego w przygotowaniu dziecka do Komunii Świętej w większym stopniu trzeba położyć akcent na katechezę rodziców niż dzieci. Oni są bowiem niezastąpionymi katechetami. Kto najlepiej przygotowuje dzieci do zjednoczenia z miłością, jaka jest w Jezusie? Ten, kto je najbardziej kocha – rodzice. Ale nie wystarczy miłość. Potrzebna jest wiara rodziców. Można przekazać dzieciom tylko to, co się samemu posiada.

Doświadczenie pokazuje, że rzeczywisty wkład w przygotowanie dziecka do Pierwszej Komunii Świętej ze strony duszpasterzy i katechetów jest niewielki. Także wtedy, kiedy bardzo gorliwie spełniają oni swoją służbę. Decydujące jest zaangażowanie rodziców. Można to obrazowo opisać tak: dzieci do Komunii Świętej w 5% przygotowuje ksiądz, w 5% katecheta (także ci najgorliwsi i najzdolniejsi), a w 90% rodzice. Niestety często brakuje owych 90%, albo wkład rodziców jest niewielki. Jeśli rodzice nie ewangelizują dzieci i sami nie mają żywej wiary, na nic zda się mozolna praca duszpasterska. Jak to ujął przed laty mistyk i duszpasterz o. Piotr Rostworowski, nie

.....
⁴ *Kodeks Prawa Kanonicznego – Komentarz*, Wolters Kluwer, Kraków 2011.

doszło w wyniku działań katechetycznych do wszczęcia gałązek w pień Chrystusowy, a jedynie do ich przywiązania sznurkiem⁵.

Efekty katechezy tradycyjnej w dniu samej uroczystości wydają się znakomite. Dzieci recytują warunki i formułę spowiedzi oraz inne modlitwy (wcześniej „zdały” je przed katechetką), gromko śpiewają, uroczystość wypada imponująco. Niestety często jest to tylko „piana”, która, kiedy opadnie, nie pozostawia po sobie większego śladu.

Rodzi się pytanie: co z takim stanem rzeczy należy uczynić? Czy nie trzeba wrócić do metody opisanej w Ewangelii i Dziejach Apostolskich? Pan Jezus katechizował rodziców i błogosławił dzieci. My w naszej praktyce duszpasterskiej często czynimy na odwrót. Organizujemy dla dzieci katechezę szkolną, przyparafialną, w czasie niedzielnych Mszy Świętych głosimy homilie dla dzieci i na zakończenie Eucharystii błogosławimy rodziców. Chrystus i Apostołowie nie organizowali katechezy dla dzieci. Ewangelizowali dorosłych. Stąd rodzi się pilny postulat katechizacji dorosłych, w tym wypadku rodziców pierwszokomunijnych. Doświadczenie pokazuje, że właśnie zaangażowanie rodziców w przygotowanie własnego dziecka do przyjęcia przez nie sakramentów owocuje dużym wzrostem ich osobistej wiary, a dzięki temu żywą wiarą dziecka.

Kościółowi potrzebne jest nieustanne nawrócenie, także w praktyce duszpasterskiej. Chodzi z jednej strony o otwartość na działanie Ducha Świętego, a z drugiej strony o odpowiedź na gwałtowne przemiany, jakie dokonują się w świecie, w świadomości ludzi, do których jesteśmy posłani. W Kościele niezmienny pozostaje depozyt wiary objawiony przez Pana Boga, ujęty także w formę dogmatów. Natomiast praktyka duszpasterska nie może być „dogmatyczna”, nie może być skamieliną, która – jeśli sprawdzała się przez dziesiątki lat, teraz także przyniesie owoce. Wobec gwałtownych zmian dokonujących się w otaczającym nas świecie pilnym zadaniem pozostaje szukanie nowych dróg ewangelizacji. Błędem jest tkwienie w schematach i „dogmatyzacja” sposobów przekazu wiary. Dotyczy to także katechizacji, zwłaszcza katechezy poprzedzającej przyjęcie sakramentów inicjacji: chrztu, Komunii Świętej i bierzmowania.

.....

⁵ Zob. Piotr Rostworowski OSB, *W szkole modlitwy*, Wydawnictwo Benedyktynów, Tyniec 2011, s. 22–23.

III. ZADANIA DLA PROBOSZCZA

Indywidualna rozmowa rodziny z księdzem – na wstępie przygotowań

Przygotowanie rodziców i ich dzieci do Pierwszej Komunii Świętej rozpoczyna się we wrześniu, a kończy uroczystością w maju. Każdy z rodziców we wskazanym terminie przychodzi z dzieckiem na indywidualną rozmowę z księdzem. Choć ma to być rozmowa przede wszystkim z dzieckiem – jednym z jej owoców jest ośmielenie dziecka, co pozwala na większą jego otwartość przy pierwszej spowiedzi świętej – to głównymi adresatami tej rozmowy są jednak rodzice. Chodzi o wyczulenie ich na osobistą odpowiedzialność w przekazie wiary – poprzez własny przykład i katechezę kierowaną do dziecka. Jest to okazja, by jeszcze raz rodzicom w obecności dziecka powiedzieć, że to oni są w pierwszym rzędzie odpowiedzialni za przygotowanie do Pierwszej Komunii Świętej, i zachęcić ich do udziału w katechezach ze świeckimi katechistami.

Katechezy dla rodziców głoszone przez księdza i katecheza poprzez liturgię

Rodzice są zobowiązani do udziału w sześciu katechezach prowadzonych przez księdza. Mają one charakter ewangelizacyjny i formacyjny. Błędem jest zakładanie żywej wiary i odpowiedniego poziomu formacji religijnej rodziców. Lepiej nieco „zaniżyć” poziom katechez, niż mówić „ponad głowami”. Po każdej z tych katechez następują celebracje – katecheza mistagogiczna poprzez liturgię. Są to Msze Święte wzbogacone elementem katechetycznym objaśnianym w homilii dla dzieci. Katecheza dla rodziców powinna być

w środku tygodnia, a celebrowanie liturgiczne w sobotę po południu – formularz z Mszy Świętej niedzielnej.

Oto tematy tych katechez i propozycje liturgiczne:

1. Co to znaczy przyjąć Chrystusa? Zbawienie w Chrystusie.

Katecheza głoszona we wrześnie, powiązana ze świętem Podwyższenia Krzyża Chrystusa. Przyjąć Chrystusa to znaczy uwierzyć w miłość Boga do nas. To uznać swoją bezradność wobec grzechu i prosić o dar zbawienia wysłużony nam już przez Jezusa na krzyżu. Tym się wyraża żywa wiara. Jej sprawdzianem jest nasza codzienna modlitwa i udział w niedzielnej Mszy Świętej.

Msza Święta dla rodziców i dzieci w sobotnie popołudnie. Poświęcenie i wręczenie dzieciom krzyżyków. Homilia o Chrystusie, o krzyżu – znaku naszego zbawienia. Zachęta do pokonywania własnych grzechów i wzrastania w miłości.

2. Chrystus zbawia nas w Kościele przez sakramenty święte.

Można tę katechezę związać z ostatnią niedzielą października, kiedy obchodzona jest w wielu parafiach rocznica poświęcenia kościoła. Z woli Chrystusa zbawienie jest dla nas dostępne tylko w Kościele. Kościół jest święty świętością Boga i grzeszny naszymi grzechami. Dlatego nie możemy się gorszyć słabością ludzi Kościoła, ale musimy kochać go jak matkę. Obraz Kościoła – matka: rodzi, karmi i wychowuje dzieci. Kościół tworzą wszyscy ochrzczeni, wszyscy są za niego odpowiedzialni. Msza Święta dla rodziców i dzieci w sobotnie popołudnie. Homilia o Kościele jako wspólnocie wiary, w której zbawia nas Jezus. Poświęcenie komunijnych książeczek do nabożeństwa.

3. Sumienie głosem Boga w naszym wnętrzu.

Ta katecheza jest głoszona w Adwencie. Można w niej nawiązać do postaci św. Jana Chrzciciela, który był „Głosem” Boga ostrzegającym przed grzechem, zachęcającym do dobra, był sumieniem dla siebie

współczesnych. Każdy człowiek ma w sobie taki głos – sumienie. Sumienie trzeba wychowywać, zwłaszcza u dzieci. Istotnym sposobem tego wychowywania jest praktyka codziennego rachunku sumienia przy wieczornej modlitwie prowadzonej przez rodziców z dziećmi.

Msza Święta dla rodziców i dzieci w sobotnie popołudnie. Homilia o walce duchowej, o opiece Maryi i świętych, Poświęcenie różańców i medalików.

4. Nawrócenie to odrzucenie grzechu.

Katecheza głoszona przed drugą lub trzecią niedzielą Wielkiego Postu. Jej tematem jest najpierw miłosierdzie Boże darmo nam dane. Jednak by je otrzymać, trzeba wyjść mu naprzeciw przez uznanie i odrzucenie swojego grzechu. Katecheza ukazuje, czym jest grzech, jak odróżnić grzech ciężki od powszedniego. Omawia też grzechy główne, cudze, wołające o pomstę do nieba i grzechy przeciw Duchowi Świętemu. Ukazuje piękno i głębię pierwszego z sakramentów – chrztu świętego. Msza Święta dla rodziców i dzieci w sobotnie popołudnie. Zapraszamy także rodziców chrzestnych. Dzieci przynoszą alby. Po liturgii słowa Ewangelia o Przemienieniu Chrystusa (biała szata) lub o Samarytance (studnia – chrzcielnica) homilia, chrzcielne wyrzeczenie się grzechu. Matki i matki chrzestne podchodzą z dziećmi do chrzcielnicy i żegnają się wodą chrzcielną. Modlitwa, poświęcenie alb i ich nałożenie przez rodziców i chrzestnych. Chrzcielne wyznanie wiary. Do świecy paschalnej podchodzą ojcowie i chrzestni z dziećmi. Zapalają świecę chrzcielną i wręczają ją dziecku.

Uwaga! Nie ma już drugiego odnowienia obietnic chrztu w czasie uroczystości komunijnej.

5. Sakrament pokuty darem Chrystusa Miłosiernego.

Katecheza dla rodziców przed pierwszą spowiedzią świętą dzieci. Sakrament pokuty jest darem Chrystusa Zmartwychwstałego. Na podstawie przypowieści o synu marnotrawnym omówienie pięciu warunków sakramentu pokuty. Wskazanie żalu za grzechy jako najistotniejszej postawy w przeżywaniu sakramentu pokuty. Ważniejszy jest żal z miłości do Pana

Jezusa niż drobiazgowy rachunek sumienia i formuła spowiedzi. Przedstawienie argumentów za spowiedzią sakramentalną dzieci (zob. s. 119). Po piątej katechezie dla rodziców nie ma Eucharystii, jest tylko pierwsza spowiedź poprzedzona krótkim nabożeństwem pokutnym. Dobrze, jeśli pierwszy sakrament pokuty nie jest przeżywany przy konfesjonale. Spowiedź przy konfesjonale jest bardzo dobrą praktyką, ale utrudnia osobiste spotkanie z kapłanem, zwłaszcza dziecka niskiego wzrostu. Ksiądz spowiednik może siedzieć na krzeselku w prezbiterium lub przy chrzcielnicy, dziecko klęka na stopniu komunijnym lub mniejszym klęczniku. W przypadku mniejszej grupy dzieci, można zachęcić rodziców, by i oni przystąpili do sakramentu pokuty, jeśli nie razem z dziećmi, to w tym samym dniu.

6. Eucharystia szczytem miłości Boga do nas.

Katecheza poprzedzająca uroczystość komunijną. Ukazanie Mszy Świętej jako ofiary i uczty. Ukazanie nieskończonej wartości Pierwszej Komunii Świętej jako Chleba Życia, koniecznego pokarmu w pielgrzymce przez ziemię, jako lekarstwa na nasze grzechy i wady, jako zapowiedzi nieba. Warunki godnego przyjmowania Komunii Świętej – zło grzechu świętokradztwa. Trwała obecność Chrystusa w Eucharystii i związana z nią pobożność.

„Próby” z dziećmi w kościele warto potraktować także jako katechezę dla dzieci. Dopełnieniem szóstej katechezy jest przede wszystkim uroczystość komunijna i „biały tydzień”.

Warto wprowadzić zasadę: dziecko w czasie uroczystości siedzi w ławce z rodzicami, a nie z rówieśnikami. Powinno być otoczone miłością rodziców. Razem z nimi powinno podejść do Stołu Pańskiego. Jeśli rodzice nie przystępują do sakramentu pokuty i nie mogą przyjąć Komunii Świętej, otrzymują jedynie błogosławieństwo. Mogą to zaznaczyć, kładąc prawą rękę na lewe ramię.